

کاشر افسانہ - جمالیاتی عصر

سید عارف حسین

تلخیص:

گنہ تے زبانہ مژر چھ ادبی تحریر "حسین" ، "بیش قیمت" تے معنے خیز بناوئے خاطر اجتماعی طور س پیچھیں لسانی، موضوعی تے فنی اصول کے طریقہ تے روپیہ براد کار انہی چھ یوان۔ یہو ستر قاری یا سامین مسرت تے بصیرت حاصل چھ کران تجھے مجموعی صور ٹرتے کیفیت چھ اسہ تمہے زبانہ ہند ادبک جمالیات ونان۔ گنہ تے زبانہ ہند ادب چھ آسان پنہ زمانکہ معاشرائی تے ثقافتی حالات تو ستر لازمی طور متناثر۔ یہے وجہ چھ کہ پڑتھ نوں دوس مژزادکو جمالیاتگ گنہ نہیں گنہ حدس تام نورنگ ضور و نمایا آسان۔ یہ نورنگ دراصل ادبک تے امکین فنی تے جمالیاتی سفرک نو قدم آسان۔ جدید پیس ستر کری کاشر افسانہ نگاروتہ پہ اثر قبول تے اکس نوں جمالیات ستر آپے برنه کن۔ کاشر افسانکہ جدید دوڑک نقطہ آغاز تھ پاٹھگ ۱۹۶۵ء مانہے یوان۔ دوں گوپیتہ چھ پزری امہ برونہ تے اوس کیہنہ و افسانہ نگار و جدید حسین ہند مظاہرہ کر تھ افسانہ فس مژر تو تحریر کر مت۔ اتحہ مژر چھنہ کاٹھہ تے شک ز جدید افسانک جمالیات تے کلاسکی تے ترقی پسند افسانک جمالیات چھ مختلف۔ مگر جدید افسانو کو رکاشرس افسان مژر تخلیقی تے جمالیاتی عصر آزادانہ پیش کر تھ کاشرس افسان اکہ نو جمالیاتی بنا داعطا۔ کلیدی الفاظ: اجتماعی، لسانی، قاری، سامین، مسرت، بصیرت، جمالیات، معاشرائی، ثقافتی، تخلیقی۔

گنہ تے زبانہ مژ پچھا دبی تحریر ”حسین“، ”بیش قیمت“ تے معنے خیز بناونہ خاطر تے اجتماعی طور پیچھے یں لسانی، موضوعی تے فنی اصول، طریقہ تے روپیہ براد کارانہ پچھ یوان۔ یوں ستر قاری یا سامعین مسرت تے بصیرت حاصل پچھ کران۔ تجھے مجموعی صورت تے کیفیت پچھ اسکے تمہے زبانہ ہندی ادب ک جماليات و نان۔ وسیع معنین مژ پچھ ”جماليات“ اصطلاح ک استعمال کا ہر س مژ انگریزیک اصطلاح (AESTHETICS) کرنے یوان۔ انگریزیں مژ آو پے لفظ یونانی زبانہ مژ۔ اصل ماخذ لفظ پچھ ”ATOTIKOS“، پتھ پاٹھیں یونانی دانشور و پتھ اتحہ لفظ ”AESTHESIS“ کو رتہ امر ستر مراد سہ احساس تے کیفیت یہ ستر انسانس مسرت پچھ حاصل سپداں۔ مگر انگریزیں مژ آو پے لفظ اکہ علمکو بُنیاڑ پیچھے نہ۔ تے پے آو AESTHESIS پیچھے AESTHETICS کرنے۔ امیک لغوی معنے پر تھے تمہے چیز ک احساس تے اور اک پچھ یہیک تعلق ”حسن“، ”Beauty“ تے ”حسن کاری“ (Beautification) ہندیں مختلف طریقہ ستر آسے۔ پر تھے فلسفی مُکارو تے ادبی دانشور کو فرقن جمالیاتی اقدارن (AESTHETIC VALUE) ہندس بارس پنہ پنہ زماں و مکان، ماحول تے معاشرتے عقایدہ و نظریا تو مطابق پنیں خیالاتن ہند اظہار۔

گنہ تے زبانہ ہند ادب پچھ پنہ زمانہ معاشرائی تے ثقافتی حالات ستر آسان لازمی طور مٹاڑ۔ یہے وجہ پچھ ز پر تھ نوس دورس مژ پچھ ادب ک جمالياتگ گنہ نتے گنہ حدس تام نورنگ صور و نمایا آسان۔ پے نورنگ پچھ دراصل ادب تے امکین فنی و جمالیاتی سفر ک نو قدم آسان۔ ادب متعلق پچھ جدید ترین تھیوریز چون تناظر ان مژ بروفہہ گن یینہ واجہہ فکشن کین نو شاعری جماليات مطابق پچھ جدید افسانہ سہ یں افسانہ نگار سنند باطن تے لاشور کو تخلیقی تے جمالیاتی لاطافتن ہند اندر وون مژ نیر۔ سہ افسانہ پھنہ جدید افسانہ یں خارجی پیچھے شعوری طور س منتخب کرنے آمیں گنہ موضوعس پیچھے محض لیکھنے مہار ہندس بُنیاڑ پیچھے آسے لیکھنے آمٹ۔ دراصل دون عظیم عالمگیر جگن ہنزہ تباہی ستر یں سیاسی، معاشی، سماجی تے ثقافتی اعتبار ستر سوچس تے فکر مژ

یو سہ نو تبدیلی رونما سپز۔ تمکہ زیر اثر انگریزی، فرانسیتے باقی زبانن مئی کا شریں زبانہ ہندس ادبیں مژر تے فکر و فنی، تخلیقی و جمالیاتی اعتبار مئی تغیر و تبدیل تے ایجاد و اجتہاد ک اکھ سلسل شروع سپر ویس اخراج کار مغربی جمالیات، ادبی و سماجی تقاضن انسانی و ادبی تھیوریزین مئی کم آہنگ آستھ اتحاجی ادب ترقی پسند تھے جدید تریں درمیان گزران چھ۔ جدید پیش مئی کو رکھر و افسانہ نگارو تھے پاٹھر ۱۹۶۵ء ماننے یوان۔ ووں گو جمالیات مئی آپہ بر فہمہ گن۔ کا شری افسانہ کہ جدید دوڑک نو قطہ آغاز تھے پاٹھر کر تھا افسانہ فس مژن نوی نو تجربہ یتھ پھر پر زامہ بر فہمہ تھے اوس کی نیزہ ہوا افسانہ نگار و جدید تھیہ ہند مظاہرہ کر تھا افسانہ فس مژن نوی نو تجربہ کر مئی۔ مگر روحانیں صورت مژر آپہ اتحو قفس اندر گئے امہ نو حیثیت کو خود و خال منظر عامہ پیٹھ۔ اتحو نوں روحانیس تھت آپہ کا شری افسانہ مژر موضوعی، ہیتی، ساختی تھے ٹکنیک لحاظ جمالیات کی نو تجربہ کرنے۔

جدید دورس مژر افسانہ نگاری مژر یمہ باؤڑتھے بیا ئکر نگہ رنگہ تجربہ کرنے آپہ تھو مد نظر تھا تو تھہ ہیکو اسرا ختر محی الدین جدید افسانہ نگارن ہند امیر کارواں و تھے۔ اختر سند دین افسانہ مژر چھے پہ نو تبدیلی جمالیاتی لحاظہ تسدی دین افسانہ مژر و تاوہ نہ آمیتہ نو قطہ نظر تمل طا کار سپدان۔ امہ دور کر تسدی بیش تر افسانہ چھ حاضر اؤ وی وآل افسانہ۔ یمن مژر او لیں مرکزیت حاصل چھ۔ ”گہے تا پھ گہے شہل“، ”زس“، ”متیو کتھ“، ”ڑے چھک ڑے چھک“، ”روٹل“، ”ہیوڑ افسانہ چھ امہ نو تھ پتھ بدلی ہاون وآل نمایدہ افسانہ۔ اختر س پتھے یم افسانہ نگارن جدید زندگی مئی کم آہنگ کرنس مژرا ہم رول ادا کو رسہ گولی محمد لوآن۔ اختر سند پاٹھر کو رقم تھہ شعوری رویہ ہند ٹکنیک کا میاب استعمال اُمج اکھ مثال چھ تند ”شتر“ افسانہ۔ جدید دورس مژر لیکھ امین کاملن تھے کی نہ افسانہ۔ تھو گردی پنین کی نیزہ صن افسانہ مژر ہم عصر زندگی ہند دین مسلمن تھ کھرین ہنگز با و تھتہ۔ ہم عصر زندگی ہند کر تھر ج با و تھ چھ تھو ”پھاٹک“، تھ ”سوال چھ کلک“، افسانہ مژر کامیابی سان کر مژر۔ اخترن چھ پنین افسانہ مژر خاص پاٹھر نو سماجی و ثقافتی صورت حالن مژر انسانی قدرن ہند زواں کو مختلف پہلو موضوع بنائی تھے پنینہ دانشورانہ سوچتے فکر مئی تمام تر نو فنی تھے جمالیاتی قدر بر تھہ قاربین بر نہ ہے گن پیش

کرمتگر۔ اختر چھ جدید ثقافتی صورت حالگ اند رم افسانے نگار۔ مگر تمس چھ پنٹس اقداری نظامس کرمتگر۔ اختر چھ جدید ثقافتی صورت حالگ اند رم افسانے نگار۔ مگر تمس چھ پنٹس اقداری نظامس (Value System) متریتھ محبت توے چھ تم سندین افسانے نگار۔ مگر تمس چھ پنٹس اقداری نظامس متریتھ روایتگ احترام تھے میلان۔ افسانکین تقاضن ہند اوں تمن سرڈن علم تھے سہ اوں یتھے زنان کے افسانکین بیانیادی تقاضن بیان، کردارتھے واقعات کتھ پاٹھو ہیکو ٹھوٹ نوس تناظر اس مژتراؤ تھ۔ کاشرس افسانے نگار مژیگ افسانے نگارن گوڈنچ لڑھ اصل حقیقت پسندی ہند معیار پیش کو رسم گواختر محی الدین اتحہ سلسلس مژر چھ تھند ”دریا یہ ہند یزار“ ناؤک افسانے کا شر افسانے ادگ اکھ نماینده افسانے۔ یہ افسانے ذریعہ ہو گوڈنچ لڑھ اخترن زانسان مژر چھ زگ تھے پرڈن یکہ وٹھ۔ امہ افسانکر واقعہ چھ سو دساد اتحہ افسانے نگار مژر چھ بھر س مژر جوان جذباتن ہنزگھ کردارن پیٹھ تمہ آپہ غائب سپدان پیہ جزبہ ہیکہ کائسہ تھے وتلئھ۔ یہ افسانے چھ انسانی نفسیات متعلق تھے سونچنا وان زانسانی فطرت کیا چھ تھے پتھے انسانی جزبہ کوتاہ پر کوت چھ۔ امہ افسانچ بیا کھا کھا ہم جمالیاتی خوبی چھ یہ زامکس پس منظرس مژر چھ ٹھڈ کا شر سماج اتحہ افسانے نگار مژر چھ اسک گوڈنچ لڑھ کا شر میرہ ہنز مہک و چھان۔ کاشرس مژر جدید افسانکہ حوالہ فنی تھے جمالیاتی تجربہ کرن والک بیشتر افسانے نگار چھ کا شر افسانچ تخلیق کاری کران۔ یعنی افسانے نگارن ہندس کاروائس متری سپدی کیشہ نوجوان افسانے نگار تھ شامل۔ یعنی مژر چھ فاروق مسعودی، شمس والدین شمیم، بشیر اختر تھ گلشن مجید خاص پاٹھ را ہم گلشن مجید نیں شائع سپدیکتن افسانے نگار چھ افسانے نگاری ہند اکھ نو معیار۔ تھندین افسانے نگار مژر اکھ خصوصیت چھ معنوی گھر ای تھے تاڑا تھ گھر ای۔ ایو ہند ”کشری لد ہونی سنیس ارلس مژر“ چھ اکھ الگ ترا یہ افسانے۔ الگ انداز چھ ”ہونمٹ ٹنگ دوہ“ تھے بروہنہ انان یتھ مژر زندگی ہنز بے معنویت تھے ٹا کار چھ آمر کرنے۔

کاشرس افسانکس بیان یا ٹکنیکس مژر داستان گویی ہندی میں کرن وال افسانے نگار چھ بشیر اختر تھ فاروق مسعودی۔ فاروق مسعودی سنڑ ”کوہ قافس پیٹھ پری، جن تھے ہیر، چھ پنٹھ جدید ترین جمالیاتکہ اعتبار اهمیتگ

حامل۔ اتحاد افسانس مژہ چھ اسلوبی غارروایتی اندازتے ساخت ہنرمندی۔

کاٹشِرِس نشر مژہ جمالیاتیگ اثر نافذ کرنکو حوالہ چھ یاد تھاون ضوروری ز شاعری ہندو پاٹھک چھ نشر مژہ تی جمالیاتی خوبی پاؤ د کرنے خا طر صوئی اہنگ آسُن ضوروری۔ کاٹشن افسان مژہ آپہ بر صغیر چہ زندگی مژہ رونما سپدن واجین تبدیلیں ہنر عکاسی کرنے تے اکس رہ جانس میوں پوچھر۔ اتحاد مژہ چھنہ شک ز جدید افسانگ جمالیات تے کلاسیکی تے ترقی پسند افسانگ جمالیات چھ مختلف۔ مگر جدید افسانو کو رکاٹشِرِس افسانس مژہ تھیقی تے جمالیاتی عصصر آزادانہ پیش کریجھ کاٹشِرِس افسانس اکہ ٹو جمالیاتیج بنا دعطا۔

کتابیات:

- ۱: شوق شفیع: کاٹشِر افسانہ آز، ساہتیہ اکادمی۔ ۱۹۹۸
- ۲: شانت رتن لال: اُرُیک کاٹشِر افسانہ، نیشنل بک ٹرسٹ، انڈیا، ۲۰۰۸
- ۳: پروفیسر مرغوب بانہالی: افسانہ مجموعہ، شعبہ کشمیری، کشمیر یونیورسٹی، حضرتبل سرینگر، ۲۰۱۳۔
- ۴: شانت رتن لال: کاٹشِر افسانہ: مُہر ل تے منار، نہار پرکاش سبھاش گر، جموں، ۲۰۱۲۔
- ۵: مُورناجی، شوق شفیع: کاٹشِر زبان تے ادبک تو ارتیج، علی محمد اینڈ سنز، سرینگر، ۲۰۱۲
- ۶: پروفیسر حامدی کاشمیری: تناظر تہ تحریب (تقتیدی مضامین)، کاٹشِر ڈپارٹمنٹ، یونیورسٹی آف کشمیر۔
- ۷: انهار: شخصیت تے فن، کاٹشِر ڈپارٹمنٹ کشمیر یونیورسٹی، حضرت بل سرینگر، ۱۹۰۰۰۶، جنوری ۲۰۱۸۔